

СТАНОВИЩЕ

От проф.д-р Надежда Илиева, секция „Икономическа и социална география“, департамент География, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН, член на научното жури – Заповед РД-38-333/24.06.2024 г.

Тема на дисертационния труд: „Традициите и социо-културните особености, като фактор за развитието на Северозападния район за планиране“, представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, по професионално направление 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география)

Докторант: Ивайло Пламенов Иванов

Научен ръководител: доц. д-р Георги Бърдаров

Нормативна уредба: Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ.

Ивайло Пламенов Иванов е зачислен със заповед РД 20 – 620/25.02.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, като редовен докторант към катедра „Социално-икономическа география“ – Геолого-географски факултет по научно направление 4.4. „Науки за Земята“. За научен ръководител на докторанта е определен доц.д-р Георги Бърдаров. Дисертационният труд е обсъден на разширено заседание на катедрата и е открита процедура за публична защита. Спазени са всички изисквания в документацията.

Ивайло Пламенов Иванов е роден на 01.07.1990 г. Завършва бакалавърска степен „География“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2013 г.и магистратура „Регионално развитие и управление“ – СУ „Св. Климент Охридски“, през 2015 г.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с обем от 237 стандартни страници. В структурно отношение се състои от увод, четири глави и заключение. Всяка една глава съдържа различен брой подзаглавия в зависимост от съдържанието и целта си. Дисертацията съдържа 4 таблици, 19 фигури, 2 приложения. Използвани са 155 източника.

Уводът е с обем 6 страници. В него е обоснована актуалността, очертан е обекта, предмета и целта на изследването, която е формулирана на стр. 10 и е свързана с следното: „да се направи анализ, чрез който да се открият възможностите как културата и традициите на населението в СЗР могат да стимулират и осигурят устойчивото и балансирано развитие на района“. За постигането на целта са формулирани шест задачи. Посочени са накратко използваните методи и подходи в изследването. Предложеният дисертационен труд е един от малкото, които засягат кулинарната география в България, а актуалността на темата в условията на глобализация и стремежа за запазването на местните културни традиции и обичаи, като част от локалната, регионалната и националната идентичност на етническите и етнографските общности се засилва все повече през последните години. Авторът правилно посочва необходимостта от

създаването на кулинарно райониране на страната, като част от европейското, и значението му за развитието на селския и културния туризъм в страната.

Първа глава „Теоретико-методологични основи на изследването“ е с обем 45 страници. В нея е изяснена същността на културата, предметът на изследване, мястото на културната география в системата на обществени науки и развитието ѝ в България. Направен е подробен литературен обзор. Не е необходимо да се визуализират книгите, които се анализират.

Втора глава „Културно-географски особености на Северозападна България“ е с обем 47 страници. В нея са проследени етапите в историческото и културното развитие на региона. Направен е анализ на географското положение, природно-географските условия, демографската и социално-икономическата обстановка. Те стоят откъснато от основната изследователска линия на дисертационния труд. Тяхното съкращение би спомогнало текстът да бъде по-сбит и целенасочен. Демографският анализ трябва да предшества социално-икономическия. С най-голяма тежест в тази глава е точка 3. Културно-географски и етнографски особености на Северозападна България. В нея е проследено формирането на културния ландшафт на Северозападна България, както и развитието на занаятите, музиката и народното творчество като изразители на културата на региона.

Трета глава „III. Културни празници и фестивали в СЗР и тяхното значение за развитието на региона – недостатъци и перспективи“ е с обем 59 страници. Направен е кратък преглед на някои по-известни кулинарни и културни фестивали и празници в Европа. Проследени и са картографирани културните празници и фестивали с национално и международно значение в региона. Подбрани са три от тях, а именно турлашкия фолклорен събор „Када кум прасе и ти вречу“, Празника на сливата и сливовата ракия – гр. Троян, Фестивала на Чипровския килим и няколко културни празници и фестивали с локално значение: Фършанги – с. Бърдарски геран, Фестивалът на козето мляко в с. Горна бела речка, „Банатски вкусотии – традициите на моето село“ – с. Асеново. Те са разгледани в следния алгоритъм: географско положение, произход на фестивала и авторски впечатления от провеждането на събора. Последните представляват анализ на проведените дълбочинни интервюта.

Глава IV. Кулинарна география е с обем 54 страници. В нея е проследено обособяването на кулинарната география като част от културната география. В глава IV. Точка 1.3. „Фактори за обособяване и развитие на кулинарната география“ не са изведени основните групи фактори, а се изброяват и разглеждат единствено качеството и минералното съдържание на почвата, климата, топографията на района, населението при определяне на местното производство на храна и местните хранителни навици. В тази връзка е подходящо точка 1.3. да се обедини с точка 1.4. в която се разглеждат други важни фактори при развитието на кулинарната география, а именно кулинарни телевизионни канали, интернет, новият социален феномен – т.нар „инфлуенсъри“, влиянието на модата, тъй като до голяма степен тя е водеща в днешния свят на глобализация и силно влияние на медиите и социалните мрежи, религиозните традиции и предразсъдъци, обществено-икономическото развитие и др. Фокусът на точка 2. глава IV. е върху кулинарната география на България. В нея са разгледани особеностите на българската национална кухня,

запазените географски наименования, като докторантът изяснява разликата между „географски индикации“ и „местни храни“, дефинира същността на „защитени наименования на храни“, „защитено наименование за произход“ и политиката на ЕС в тази област. Определя водещото място на България, като един от лидерите в ЕС, по брой продукти със Защитени географски наименования. Авторът прави оценка на влиянията върху националната кухня на България и развитието на България като кулинарна туристическа дестинация. В точка 3. на глава IV. е направено кулинарно райониране на Северозападна България. Въз основа на факторите природно-климатичните особености, развитието на земеделието, интеркултурните влияния при формирането на кухнята, информация за някои типични местни специалитети и др. са обособени и картирани два района: Дунавска равнина и Старопланинско-Предбалкански. Точка „IV.4. Кулинарен пътеводител на избрани качествени заведения за хранене в България, предлагащи традиционна българска кухня в традиционен и модерен прочит“ остава встрани от глава IV. и за мен тази точка се явява излишна.

Заклучението е с обем 8 страници, като в него са представени основните резултати от изследването.

Забележки и въпроси:

Точка I.3. „Развитие на социално-икономическата география в България“ се явява встрани от темата на дисертационния труд. Благодарностите и трудностите би трябвало да бъдат поместени в края на увода или след заключението. В първа глава би трябвало да се разгледа методиката на изследването, като това частично е направено в края на увода, Глава III. точка 2., както и териториалния обхват на изследването. Последният е дефиниран чак в точка 2., глава II.

Точка III.2. Информационна обезпеченост на културните празници и фестивали в СЗР България би трябвало да бъде в първа глава. В нея също така се прави преглед и на авторската анкета приложена в изследването, анкетни листове, насочени към гостите на фестивала (празника) и ключови заинтересовани лица (общинска администрация и представители на бизнеса) от съответното населено място.

В Приложение 1 са анализирани количествените данни получени от анкетите. Тези резултати са съществена част от авторското изследване и би трябвало да бъдат поместени в основния текст.

В подточките „Лични впечатления“, където са представени резултатите от проведените интервюта би трябвало да се наименоват по друг, по-подходящ начин.

Съществува ли връзка между кулинарното райониране и етнографското райониране?

Същността и алгоритъма, който докторанта използва при очертаване на кулинарните райони не са представени. В тази връзка е следващия въпрос: каква е същността на термина традиции, кулинарно райониране и по какъв алгоритем е направено то? Докторантът използвал ли е анкетни проучвания при

установяването на традиционните ястия за района? Моля дефинирайте основните групи фактори, които оказват влияние върху обособяването на кулинарните райони?

В глава IV е посочено влиянието на гръцката, турската, италианската, френската и др. кухни при формирането на българската национална кухня. Авторът сам ли установява тези влияния, имайки предвид че липсват цитати?

Формулираните четири научни приноса имат както теоретичен, така и практико-приложен характер. Те са точно и подробно дефинирани и отразяват постигнатото в дисертационния труд. Авторефератът е с обем от 55 страници. Той отговаря на изискванията и отразява постигнатите резултати.

Представеният дисертационен труд на Ивайло Пламенов Иванов е актуален, дисертабилен и в завършен вид. От направения анализ и получените резултати в дисертационния труд е видно, че формулираната цел е успешно изпълнена. Смятам, че разработката е посветена на значим научен проблем от теорията и практиката, притежава необходимите качества и са постигнати значими научни резултати. **На това основание предлагам на уважаемото жури да присъди на Ивайло Пламенов Иванов научно-образователната степен „Доктор“.**

Гр. София

03.09.2024 г.

